

Παν. Μουλλάς

ΕΝΑΣ ΓΝΩΣΤΟΣ ΑΓΝΩΣΤΟΣ
Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΗΣ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ της *Στρατιωτικής ζωής εν Ελλάδι*; Εδώ και αρκετά χρόνια το ερώτημα αυτό τριγυρίζει επίμονα στο μυαλό μας. Αναζητούμε ένα όνομα; Ασφαλώς. Αλλά και κάτι περισσότερο: αναζητούμε ένα ανθρώπινο πρόσωπο· μια πνευματική παρουσία.

Θυμίζω με δυο λόγια μερικά βασικά γεγονότα. Η *Στρατιωτική ζωή εν Ελλάδι* πρωτοδημοσιεύτηκε σε δυο τόμους στη Βραίλα το 1870 με τον υπότιτλο «Χειρόγραφον Έλληνας Υπαξιωματικού εκδιδόμενον υπό Χ. Δημοπούλου». «Το έργο δεν φαίνεται να τράβηξε την προσοχή των εφημερίδων και των περιοδικών του καιρού του. Μια πιο επίμονη έρευνα στον σύγχρονο τύπο ίσως φέρει στο φως τουλάχιστο καμιά αγγελία ή καμιά βιβλιοκρισία. Δεν θα εξουδετερώσει όμως τις συνέπειες της συμπαγούς σιωπής που το τύλιξε εξοριζόντάς το από το φυσικό κύκλωμα της λογοτεχνικής ζωής του τόπου, με αποτέλεσμα να μην το αφήσει να καταλάβει τη θέση που του ανήκει στη διέλιξη της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Ο πρώτος που επεσήμανε την ύπαρξη του έργου με πλήρη συνείδηση της αξίας του είναι ο Κ.Θ. Δημαράς.»¹

Πραγματικά, στον Κ.Θ. Δημαρά οφείλεται όχι μόνο η παρουσίαση του έργου στα 1949 (βλ. *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, πρώτη έκδοση), αλλά και η υπόδειξη του ενδεχόμενου συγγραφέα του στα 1964 (βλ. *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, τρίτη έκδοση): «Έχω την τάση να το αποδώσω στον λόγο συγγραφέα Χ. Δημόπουλο, αγκαλά και η υπόλοιπη γνωστή μου παραγωγή του δεν στέκει στο ύψος του βιβλίου αυτού».

Να πού βρίσκεται το ζήτημα ως τις μέρες μας. Πράγμα που δικαιολογεί τη

